

ולא התיירו לאוכלי חוליות בטהרה לפי שאין למודין להשמר כמו כהנים: וכתב הר"ר יונה ונראה דכ"ס לשאר בני אדם שאין אוכלים חוליות בטהרה ואין מהרים כל כך שאין להם לאכול פת וכל דבר שפיכולו במשקה ע"י מפה דגורין דילמא נגעי וזאת היתה דעת הראשונים שכתב והלא לא התיירו מפה אלא לאוכלי טרומה בלבד עכ"ל.

אבל דעת רבינו דטרומה וחולין שנטעשו בטהרה דינם שזה ברוב הדברים ומן הדיון היה לגזור בשניהם דילמא נגעי אלא משום דכהנים זריזים הם לא גזרו בטרומה ומ"מ שאר חולין שאין נאכלים בטהרה לא חמירי כולי האי למגזר בהו וטעם דאל"כ הל"ל התיירו מפה לאוכלי טרומה ולא התיירו מפה לאוכלי חולין ומדנקט טרומה משמע דלאוכלי טרומה דוקא הוא דלא התיירו והא דשמואל אשכחיה לרב וכו' וה"ל עבדין כדיון חולין בטהרה הוא דהוה אכיל ומשום הכי ה"ל עבדין כדיון שרב אוכל חולין בטהרה יבדילתא ביירושלמי פרק קמא דשבת ר' חייא משקיף לרב אי את יכול למיכל כולי שבת בטהרה אכול ומשום דחולין בטהרה הוה אכיל ה"ל שמואל עבדין כדיון ושהדר חיוה דעתי קורה עלי אבל אם לא היה אוכל חולין בטהרה לא הוה אמר ליה שמואל עבדין כדיון ולא הוה צריך חיוה לאהדורי דעתי קורה עלי:

הבאביל לאחרים אינו צריך נטילת ידים וכו'. (שם ק"ו ב') מסקנה דגמרא והלכתא אוכל מחמת מאכיל צריך נטילת ידים מאכיל עצמו אינו צריך נטילת ידים: ומ"מ וה"ה לאוכל במגריפה וכו'. פשוט הוא וכ"כ הר"ר יונה ז"ל בפרק אלו דברים:

י"ב אסור להאכיל מי שלא נטל ידיו והע"פ שהוא מוקד לתוך פיו וכו'. ברייתא שם והשמש שלא נטל ידיו אסור ליתן פרוסה לתוך פיו וסובר רבינו דלרבותא נקט לתוך פיו אע"ג שאינו נוגע וכו"ס שסבור ליתן בידו: ואסור לזלזל וכו'. ב"ס דעדיהם את מי ידו את אלעזר בן חנוך שפקפק בנטילת ידים: אפילו אין לו מים וכו'. למד כן ממעשה דר"ע בבית האסורים בפרק עושין פסין (פירושין כ"ה). ומכאן אני אומר שח"ס רבינו בסמוך למ' אדם את ידיו וכו' היינו מי שא"ל לא למאן יוטר אבל כל שאפשר לו למאן מים ואפילו אין לו אלא כדי שתייה לא יוכל בלא נטילה: וכל האוסר וכו'. פרק קמא דמוטע (דף ד') מימרא: ותבא לנטילת ידים וכו'. פרק כיצד מברכין (ברכות מ"ב) מימרא דר' חייא בר אשי אמר רב חייב לנטילת ידים ברכה ופירש"י לנטילת ידים דמים אחרונים ברכת המזון ולא יאכל כלום עד שיברך על מזונו עכ"ל. ומשמע מדברי רבינו ורש"י דלהפסוק בדבור בין מים אחרונים לברכה מותר והטעם שלא פ"י חק לנטילת ידים ברכה שלא יפסיק ביניהם אפילו בדבור משום דלקמן אמרינן אין מסיחין על כוס של ברכה כלומר משמזגו את הכוס אסור לדבר ואם איתא חף קודם שמזג את הכוס אסור דחקף לנטילת ידים ברכה אלא ודאי לא איתמר חק לנטילת ידים ברכה אלא לענין שלא יאכל וישתה עד שיברך. ונראה שאלו אמרו הכו ויטול ידיו מותר לאכול ולשתות ובתנאי שיחזור ויברך בתחלה דלא גרע מגמר בלבו מלאכול שצריך לחזור ולברך כמבואר בדברי רבינו פ"ד מהלכות אלו:

פ"ז א מנהגות רבות וכו'. בפרק שלשה שאכלו (ברכות מ"ו) אמר ליה ריש גלותא לרב שש אע"ג דרבנן קשישי אחון פרכאי בצורכי סעודה בקיאי מייניכו בזמן שהם שתי מטות גדול מיסב בראש ושני לו למעלה הימנו ובזמן שהם שלש גדול מיסב בראש שני לו למעלה הימנו שלישי לו למטה הימנו. אמר ליה וכו' בעי לאשחטויי מחריץ

אע"פ שלא נטל ידיו. המאכיל לאחרים אינו צריך נטילת ידים. והאוכל צריך נטילת ידים אע"פ שאחר נותן לתוך פיו ואינו נוגע במאכל. והוא הדין לאוכל במגריפה שצריך נטילת ידים: י"ב אסור להאכיל מי שלא נטל ידיו ואף על פי שהוא נותן לתוך פיו. ואסור לזלזל בנטילת ידים. וצוויים הרבה צוו חכמים והזהירו על הדבר. אפילו אין לו מים אלא כדי שתייה נוטל ידיו במקצתן ואחר כך אוכל ושותה מקצתן: ב צריך אדם לנגב את ידיו ואחר כך יאכל וכל האוכל בלא ניגוב ידים כאוכל לחם טמא. וכל הנוטל ידיו באחרונה מנגב ואח"כ מברך ותבא לנטילת ידים ברכת המזון לא יפסיק ביניהם [ט] בדבר אחר אפילו לשתות מים אחר שנוטל ידיו באחרונה אסור עד שיברך ברכת המזון:

פרק שביעי

א מנהגות רבות נהגו חכמי ישראל בסעודה וכולן דרך ארץ. ואלו יהן בשנכנסין לסעודה הגדול שבכולן נוטל את ידיו תחלה. ואח"כ נכנסין ויושבין מסובין. וגדול מיסב בראש ושני לו למטה הימנו. היו שלשה מטות גדול מיסב בראש ושני לו למעלה הימנו ושלישי לו למטה הימנו: ב בעל הבית מברך המוציא ומשלים הברכה ואח"כ בוצע. והאורח מברך ברכת המזון כדי שיברך לבעל הבית. ואם היו כולן בעלי הבית הגדול שבהן בוצע והוא מברך ברכת המזון: ג אין הבוצע רשאי לבצוע [א] עד שיביאו מלח או לפתן לפני כל אחד ואחד אלא אם כן נתכוונו לאכול פת הרבה. ואינו בוצע לא פרוסה קטנה מפני שהוא נראה כצר עין ולא פרוסה גדולה יותר מכביצה מפני שנראה כרעבתן. [ב] ובשבת יש לו לבצוע פרוסה גדולה. ואינו

א טור א"ח סי' קנ"ח: ב טור א"ח סי' קנ"ז: סמ"ג עשין כ"ז: ג טור א"ח סי' קנ"ז: סמ"ג עשין כ"ז:

מחריץ ויחיד ומשחטני בזהדים אמר ליה שאני פרכאי דמחוי לכו במוחו. ופירש"י ז"ל בזמן שהם שתי מטות רגילים היו לאכול בהסיכה על גדי השמאלית מוסה ורגליו לארץ איש איש על מטה אחת בזמן שהם שנים גדול מיסב בראש כלומר מיסב בחילה על מטתו ושני לו למעלה הימנו מקט השני לגד מראשוניו של גדול ובזמן שהם שלשה גדול מיסב בראש שני לו למעלה הימנו שלישי לו למטה ממנו לגד מרגלותיו

א"ל רב ששח לריש גלותא וכו' בעי לאשחטויי מחריץ מחריץ ויחיד ואם רצה הגדול לדבר עם שני לו צריך הוא לזקוף עצמו ממסבתו לישב זקוף דכל זמן שהוא מוסה אינו יכול לדבר עמו לפי שהשני לו אחורי ראשו של גדול הוא ופני הגדול מסובין לגד אחר וסוב לו ששכ שני לו למטה ממנו וישמע דבריו כשהוא מוסה. במוס מראש צדיהם ובאצבעותיהם ברחמיה. מים ראשונים מהיכן מחמילין א"ל מן הגדול כלומר רב ששח א"ל לר"ג מהיכן מחמילין פרכיים מים ראשונים אמר ליה מן הגדול. ישב הגדול וישמור ידיו עד שנוטלים כולם אמר ליה לאלתר מייחו חכא קמיה. ופירש"י רש"י לאלתר מייחו חכא קמיה שלחן שלו מביאים מיד לפניו ואוכל ולפני כל אחד ואחד היו מביאין שלחן קטן. אמר רב ששח אלא מחמילתא ידענא דחמילתא כיצד סדר הסיכה בזמן שהם שתי מטות גדול מיסב בראש שני לו למטה ממנו בזמן שהם שלש מטות גדול מיסב בראש שני לו למעלה הימנו שלישי לו למטה הימנו מים ראשונים מחמילין מן הגדול ופירש"י מחמילין מן הגדול ולאלתר מעיילי חכא קמיה עכ"ל. ויש לחמוה על רבינו שכתב סתם שהגדול נוטל ידיו תחלה ולא חילק בין היכא דמייחו חכא קמיה לאלתר להיכא דלא מייחו חכא קמיה לאלתר. ואפשר לומר שסובר רבינו דמאחר דהדר רב ששח למחמילין מים ראשונים מחמילין מן הגדול היינו לומר דלעולם מחמילין מן הגדול ואפילו לא מייחו חכא לאלתר קמיה ואע"ג דאיהו חקשי לר"ג ישב גדול וישמור עד שנוטלים כולם מברך הוה צדיק לר"ג אבל לפוס קושטא כי ישמור עד שנוטלים כולם לית לן זה והיינו דמחמילין קמיה סתם מחמילין מן הגדול ולא מפלגא. ואמאי דחמילתא שני לו למטה הימנו פירש"י שאלו הוצרך גדול לספר עמו לא יחא צריך לזקוף ובזמן שהן שלשה שני לו למעלה ואם בא לספר מספר עם השלישי ואם בא לספר עם השני לו סוב הוא שזקוף ואל יפסיל את השני לו לפני קטן ממנו שיהא הוא למטה וקטן ממנו למעלה ממנו. ופסק רבינו כרב ששח: ב בעל הבית וכו'. ג"ז שם (דף מ"ו) רבי זירא חלש וכו' אחתה עבד ר' אבהו סעודתא לכולהו רבנן כי מטא למשרא א"ל לר' זירא לשני לן מר א"ל לא סבר לה מר להא דר' יוחנן דאמר ב"ה בוצע שרא להו כי מטא לצורכי א"ל נבריך לן מר א"ל לא סבר לה מר להא דרב הונא דמן צבל דאמר בוצע מברך. ואיהו כמאן ס"ל כי הא דא"ר יוחנן משום רשב"י בעל הבית בוצע ואורח מברך בעל הבית בוצע כדי שיבצע בעין יפה ואורח מברך כדי שיברך לבע"ה. ומ"מ רבינו ואם היו כולם בע"ה וכו' י"ל שכתב כן ליישב הני חרי לישני דא"ר משום רשב"י כשיש שם אורח ואידך לישא דבוצע מברך כשכולן בעלי בית ומסתמא גדול שבהם הוא שצוה והתוספות גם כן כתבו ליישב. ומ"מ ומשלים הברכה היינו מדאסיקנא בפרק כיצד מברכין (שם ל"ט): והלכתא כרבה דאמר מברך ואח"כ בוצע ופירש"י גומר כל הברכה ואח"כ מפריס הפרוסה דכליל ברכה אחת שלם: ג אין הבצוע וכו'. פרק כיצד מברכין (שם מ') אמר רבא בר שמואל א"ר חייא און הבצוע רשאי לבצוע עד שיביאו מלח או ליפסן לפני כל אחד ואחד רבה בר שמואל

לחם משנה

סכנת דרכו דאם היה פוגע בו השומר היה אומר לו לחמור בית האסורין הוא צריך כיון שהוא חוזר להביא לו מים יוטר אחר ששפכן ומ"מ אפילו שהיה סכנה לא חשש ר"ע ג"כ נמי ללמוד שמי שאין לו אלא כדי שתייה שיעול מעט וישתה מעט: פ"ז א וגדול מיסב בראש וכו'. וא"ה למה לא ישב גדול בראש ואחריו השני ואחריו השלישי ואם ימקד לדבר עם השני אל יבזה ראשו. וי"ל דכבוד לו לגדול לעמוד בראש:

במה

מגדל עז

המאכיל לאחרים מ' עד שהוא מוקד לתוך פיו. פרק כל הכשר (דף ק"ז): ואסור לזלזל בנט"י כו'. פ"ק דברכות ופ"ק דמוטע (דף ד'): וצוויים רבים זוז וכו' עד ואחר כך שוחה מקטן. פרק עושין פסין (דף כ"ה) במעשה דר"ע בבית האסורים: צריך אדם לנגב כו' עד לחם טמא. פ"ק דמוטע (דף ד'): והנוטל ידיו באחרונה מנגב ואח"כ מברך. כן משמע. פרק אלו דברים דברכות (דף י"ג י"ד) וממה מקומות: ותבא לנט"י כו' עד סוף הפרק. פרק כיצד מברכין (דף מ"א) ויירושלמי: פרק ז מנהגות רבות כו' עד למטה ממנו. פרק שלשה שאכלו (דף מ"ח): בעל הבית מברך המוציא מ' עד פרוסה גדולה. פרק כיצד מברכין (דף מ"ב):

מאכיל קרוב ליגע יותר אבל כיון שידיו מעוספות במפה הוא דבר קשה שיסיר המפה מידיו ויגע:

י"ב אפילו אין לו מים אלא כדי שתייה וכו'. י"א לו לרבינו ז"ל זה מההוא מעשה דר"ע (פירושין דף כ"ה): ששפך לו השומר מקטן של המים ולא רצה לאכול עד שהביאו לו מים ליטול ידיו. וא"ה מ"מ איך ללמוד כשהוא במקום אחד ואין לו מים אלא כדי שתייה שיעול מקטן וישתה מקטן דילמא שאני הכס שהיה יכול להביא לו מים. וי"ל דמ"מ היה

הנהגות מיימוניות

[ט] וכן פירשו בתוספות וכ"כ רבינו שמחה שקאי אמים אחרונים וברכת המזון אמנם בירושלמי משמע דקאי אמים ראשונים וברכת המוציא דקאמר כל מי שתוכף ברכה לנטילת ידים אין השמן מקטרג באותה סעודה ואי קאי אנטיילה אחרונה וברכת המזון דכבר עברה הסעודה מאי דהוה הוה ע"כ: [ח] כתב מורי רבינו שר ואם פת נקיה לא צריך ואם הפת משובל או מלווה כעין לחם צריך כדאמר רבא לית דין צריך בשש וכפרי"ה עכ"ל וכן מצאתי בערוך ע"כ: [ז] בפרק כיצד מברכין ובפרק כל כתבי ר' זירא בצע אכולה שירותא אסר ליה רבינא לרב אשי והא מיהו כרעבתנותא אמר ליה כיון דכל יומא לא עבדי הכי והאידנא קעבדי לא מיהו כרעבתנותא:

וכו'. שם ברייתא כהנא במועד ואם חלמו כיון דקמי רבינו שאין המסובין רשאים לעשות וכו' מה לזכר לכבוד שהבוצע פושט ידו תחילה שכיון שאין יכולין לעשות עד שיטעמו הוא פשיטא שהוא פושט ידו תחילה לטובל בליטתו. ויל' דה"ק שאחר שטעמו כל המסובין ברכת המוציא אחר כך כשיחמיל לאכול הבוצע פושט ידו ומכניס ידו בקערה תחילה וכן כתבו בחומ' ופירשו עוד דה"ק אין המסובין רשאים לעשות היינו להקדים ולבצוע מן הפה שצנע המבצר אבל אחר שנקח לכל אחד חלקו אין קפידא ועדיין צ"ע למה איחר רבינו דין זה דלמ' רנה הבוצע ולא סמכו להבוצע פושט ידו תחילה.

לכך נ"ל שמה שאמרו בברייתא הבוצע פושט ידו תחילה הוא מ"ש רב יהודה משמיה דרב אין המסובין רשאים לעשות ופירוש דברי רבינו הבוצע הוא פושט ידו קודם המסובין ואין המסובין רשאים לעשות קודם לו וחדא קמי' וכו' שהזכיר שהמסובין תלויים בצנעו כהב' ג"כ שהבוצע תלוי במסובין שכלה אמן מפייהם ואח"כ חזר והשלים דין הראשון שהבוצע פושט ידו וכתב ואם רנה הבוצע וכו' :

ו שנים ממתינים זה לזה וכו'. ברייתא שם ופירש רבינו יוחנן ז"ל שנים ממתינים זה לזה כשנחה האחד אבל אם הם שלשה אין ממתינים לו דברי עדיפי : גברו מהם וכו' . שם (מ"ה ב') בראש הפרק מימרא דרבא ור' זירא שלשה שאלו אחד מפסיק לשנים ואין שנים מפסיקין לאחד ואמרין החס דרב פפא דפסק לאכא מארי צריה לפניו משורה הדין הוא דעבד. ופירש רש"י אחד מפסיק לשנים אם גמרו השנים סעודתו ורואים השנים לזמן דרך ארץ הוא שהיחיד יהא מפסיק סעודתו עד שיזמנו עליו וימתין עד ברכת הון ומוזר וגומר סעודתו אבל שנים אין עליהם להפסיק בשביל היחיד וימתין עד שיגמרו ואפשר שזה דעת רבינו. ואפשר שרבינו ז"ל מפרש לענין אם היו שלשה אוכלים בקערה אחת ופסק אחד מהם מלאכול אין השנים מפסיקין אלא אוכלים והלכיים אבל אם פסקו השנים מלאכול אינו דרך ארץ שיהא האחד אוכל והולך אלא יפסיק והא דרב פפא פסק לאכא מרי צריה שהיו שנים אוכלים וכו' וכו' פסקו דין זה שיהא חייב עשה כן לפניו משורה הדין כדי להחשיבו : אין משימין בסעודה וכו'. משנה פרק כ"ד מ"ג (שם מ"ג) בא להם יין בזהר המזון כל אחד ואחד מבצר וצממא (דף מ"ג) שאלו הם בן זומא פני מה אמרו בא להם יין בזהר המזון כל אחד ואחד מבצר לענמו אמר להם האיל ואין בית הבלעה פנוי ומפרש רבינו דכיון דאין בית הבלעה פנוי הם יענה אמן אולי יקדים קנה לזשע ויחנק : ואין מסתכלין בפני האוכל ולא צממא וכו' :

ו והשמש שעומד לפני המסובים וכו'. בפרק א"ע (כחצות דף ס"ה) אבדו צר אייה ומינין צר אייה חד ספי מכל מינא ומינא וחד ספי מחד מינא מר משפתי אליהו בדהיה ומר לא משפתי אליהו בדהיה. ופירש"י חד ספי מחביל את השמש מכל מין ומין וחד ספי ליה ממין אחד בזהר המזון לזשע ומשאר המינין משוה עד שיגמור סעודתו עכ"ל. וממילא משמע שאין השמש אוכל עם המסובים :

ואם

מיימוניות

ברכה לכוס של כל אחד ומיהו היכא שהכוסות כולן פגומין או טוב לשפוך מכוס של ברכת לכוס של כל אחד כדי שישתו גם הם מכוס שאינו פגום א"פ שאין שתייתן מעכב כיון ששתה המבצר ע"כ : [ח] פירוש אין חייבין להפסיק וכשהאחד מפסיק באכילה עד היכן ברכת הויזמן דיש לו להפסיק רב נחמן אמר עד גביר פירוש עד ועד בכלל כלומר עד שיגמרו גביר ורב ששת אמר עד הון פירוש עד שיגמרו ברכת הון ואז היחיד אוכל לפניו והם גומרים ברכת המזון ובמסקנא מיבעיא לן להיכן חזר פירוש היחיד לאחר שגמר סעודתו ופסק הילכתא למקום שפסק וקיימא לן כרב ששת דמפסיק עד סוף ברכת הון ולאחר שגמר סעודתו יתחיל בברכת הארץ דהיינו במקום שפסק ואין צריך לזמן שכבר יצא ידי ויטון תחילה עמהם וכן פרי' ופירוש טוב וישר מאד . אבל רש"י פירש עד היכן ברכת הויזמן שצריכים להיות שלש ושתיים לא יאמרוה א"כ משמע בתוך פירוש היחיד אין לו לומר ברכת הון ופירוש דחוק והכי כתוב בתוספות והאלפסי פירש עד היכן ברכת הויזמן כענין פרי' אך שינה קצת מפי השמועה ובגירסא אבל להיכן הוא חזר פירש בענין אחר אותו שמבצר גביר שאכלנו והן משיבים ברוך הוא שאכלנו משלו להיכן הוא חזר רב וביד משמיה דאביי אמר חזר לראש ואמר גביר שאכלנו משלו פגע אחרת ורבנן אמרי למקום שפסק שאמר ברוך הוא שאכלנו משלו ובסובו חיינו וכן פסקו בה"ג ור"י אלפס ורבינו המבצר כדלעיל ב"ה הלכה ב' : [ט] כתוב במחזוריים שאם אפר סברי מורי והם מניחים לאכול ושומעים למבצר כולן יוצאים בברכת המבצר ואין נראה למורי רבינו וז"ל כיון דתקנו חכמים דכל אחד מבצר לעצמו אין לשנות ואעפ"כ נהגו כמו שכתבו במחזוריים עכ"ל מורי רבינו ש"י . וברכת המבצר והמפסיק י"ט דלדברי הכל אחד מבצר לכולן לפי שמשמעותו המבצר לעצמו והמפסיק לאחריני שותין ממנו ורבינו יחיאל היה אומר דלא שייך לומר בו אין בית הבלעה פנוי דהמבצר והמפסיק שייך אפילו שלא בפני המפסיקים לו כדאמרין אפרו לו אשתך ילדה זכר אומר בא"י אפ"ה המבצר והמפסיק :

עז

וירושלמי : שנים ממתינים כו' עד סכנה . פרק שלשה שאלו שם : ומפני זה כו' עד סכנה . פרק כ"ד מנכרין (דף מ"ג) : ואין מסתכלים בפני האוכל וכו' עד אכילה . כה' דק ארץ ופרק ערבי פסחים (דף ק"ג) וניומא פרק אמר להם הממונה (דף ל') :

שמואל חיקלע לבי ריש גלותא חפיקו ליה ריפתא ובצע להדיא אמרו ליה הדר ציה מר משמעתיה אמר ליה דין צריך בשש. ונראה שמפרש רבינו כמו שפירש הערוך בשש שם הליפתן כי היכלל חפל מבלי מלח תרגומו כמה דלא מחביל בשש מדליח מלחא ואמר חן פה זה צריך ליפתן וכיון דאין דעתי לאכול עמו ליפתן איני צריך להמתין עד שיבא ליפתן : ואינו צנע וכו'. נראה דהיינו

מדאמרין בפ"ג שאלו (שם דף מ"ו) בע"ה צנע כדי שיצנע בעין יפה. ומ"ש ולא פרוסה גדולה הוא מדאמרין פרק כ"ד מנכרין (שם ל"ט) : ובפרק כל כחצי (שבת קי"ז) ר' זירא הוה צנע אכולה שירחא כלומר צנע צנע היה צנע פרוסה גדולה שהיה די לו לכל הסעודה א"ל רבינא לרב אשי והא מחזי כרעצמנא א"ל כיון דכל יומא לא עבד הכי והאידנא קא עבד לא מחזי כרעצמנא. ושנינו במסכת דרך ארץ זוטא פ"ד לא יאחזו פרוסה כבינה צידו בפסס אחת והנוטה כן ה"ז רעבתן : ואינו צנע אלא ממקום שנחבשל יפה וכו'. פרק חלק (סנהדרין ק"ג) :

ד מצוה מן המובחר וכו'. פרק כ"ד מנכרין (ברכות ל"ט) ואומר הביאנו לפניהם פתיחין ושלמים אמר רב הונא מבצר על הפתיחים ופוסק את השלמים וכו' יוחנן אמר שלימה מזה מן המובחר אבל פרוסה של חטין ושלימה מן השעורים ד"ה מבצר על הפרוסה של חטין ופוסק את השלימה של שעורים ואסיקא דירא שמים ילא ידי שניהם מניח שלימה בתוך הפרוסה וצנע ופסק רבינו כר' יוחנן לגבי רב הונא דהא הלכה כר"י לגבי רב וכו' לגבי רב הונא חלמיו וכן פסקו התוספות . ומפרש רבינו ובוצע משתיק ומדכחז מזה מן המובחר לבצוע ככר שלימה משמע דבאיכא פתיחין מייירי ומדלא חילק בין פתיחין גדולים לקטנים משמע בדהיא דאפילו בפתיחין גדולים ושלמים קטנים מזה מן המובחר בשלמים וכדברי המפרשים שכתבו דרב הונא ור"י בפתיחין גדולים ושלמים קטנים פליגי והלכה כר"י : בשבתות וכו' וכו' . שם ובפרק כל כחצי (שבת קי"ז) אמר רבי אבא ובצנע חייב לבצוע על שמי ככרות מ"ט

לחם משנה כחצי אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דנקיע חרמי ובצע חדא חדרא אמר לקמו כחצי כלומר דמשמע אחיזה אבל צניעה לא כחצי משנה וכיון דעממא משוה לקמו לחם משנה ודאי דה"ה לימים טובים דהא מן לא היה יורד צימים טובים כן כתב הר"ף בפרק ע"כ :

ה הבוצע נותן פרוסה וכו' אלא היה אכל. באיכה רבתי : וכתב הר"ר מנוח בשם הגאונים דבצנע פורס כדרכו שאין אכילה בשנע : והבוצע הוא פושט ידו תחילה ואם בל לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו הרשות בידו : ואין המסובין רשאים לעשות וכו' . שם מימרא דרב יהודה צריה דרב שילת משמיה דרב : ואין הבוצע וכו' . שם מימרא דרבא דרבא צר חנה אין הבוצע רשאי לבצוע עד שיכלה אמן מפי העוין רב חסדא אמר מפי רוב העוין כך הגירסא בספרים אך הר"ף ז"ל גורס אין הבוצע רשאי לעשות עד שיכלה אמן מפי רוב המסובין וכו' והיא גירסת רבינו ודא ודא אחת היא : ואם רנה הבוצע

הנהגות

[ג] בס"ה כתב שיש לבצוע מצד התחתון של פת ששם נתבשל תחלה בהדבוק בתנור חם וכן נהגין בצרפת אבל באשכנז נוהגין לבצוע מצד העליון ששם מתבשל תחלה והנה מורי רבינו שיהיה חותך תחת אחד מב הצדדין ובצוע לצאת ידי כולם : [ד] ואפילו אם השלימה קטנה והפתיתים גדולים כר"י ודוקא ששניהם של מין אחד ואפילו אם השלימה הדראה והפתיתים פת נקיה מין שהוא מין אחד אבל אם ב' מינין הן כגון חטין ושעורים אפילו פרוסה של חטים קודמת לשלימה של שעורים אבל מצוה מן המובחר כבעמוד ואם שניהם שלימות וטמין אחד מצוה מן הגדולה. וירושלמי פת מטאה ופת מהורה מבצר על מהורה פת נקיה מטאה ופת קיבר מהורה מבצר על אייה שירצה מהן והשר מקוצי צוה להפיר פת לבן של עכרים מעל השלחן עד לאחר ברכת המוציא ובידך על מהורה של קיבר : [ה] אמר רב אשי חזינא לרב כהנא דנקיע תרתי ובצוע חרא : [ו] כתב מורי רבינו שיהיה מן התוס' דיש להתוך מלחם מעט ולהניח מחובר בלחם עד שיבצע ולא כאותן שחיתכין אחר הברכה דהוי הפסק טובא בין ברכה לבצוע ועוד אמר מורי ש"י דאין להתוך הככר אלא שאם היה אותו בקסן היה גדול עולה עמו בבציעה ועוד אמר מורי ש"י דאין להתוך האבר והבשר המדולדלין בבהמה כו' עד נחמנו הוכשרו בדמיה ומיך אביי בגמרא פלוגתיהו באותו בקסן ואין גדול עולה עמו דר"ש אומר אין כסודו ולפיכך לא הוכשרו וכו' וכן ר' יוחנן מוקי פלוגתיהו באותו בקסן ואין גדול עולה עמו ור"ם ור' שמעון הלכה כר"ש אמנם רבינו ברוך כתב דאין לחוש לכך כיון דסוף סוף יש להתוך ולבצוע לית לן בה וקרינן ביה ככר שלם : [ז] בירושלמי משמע עד דאמר אין המסובין רשאים לעשות עד שיטעמו המבצר דוקא כגון כולו וקוקים לככר אלא אבל אם היה כל אחד ככרו בידו ואוכלין אעפ"י שלא אכל המבצר ואם כל אחד ככרו בידו שותין אעפ"י שלא שתיק המבצר וכן משמע בע"פ דההוא סבא דגחין ושתי קודם רב אשי שבידך ומשמע נמי מהתם שאין צריך לשפוך מכוס של

מגדל

ואינו צנע אלא ממקום שנחבשל יפה . פרק חלק (דף ק"ג) וירושלמי דנרכוס : מצוה מן המובחר וכו' עד נוטל פתיחין בידו. פרק כ"ד מנכרין (דף ל"ט) : ואינו נותן ביד האוכל אלא א"כ היה אכל. באבל רבתי וסמך ליה מדכתיב פרשה לין בידים : הבוצע הוא פושט ידיו תחלה ואוכל. פרק בניקין (דף ס"ג) : ואי מכוני רשאים כו' עד הכשו בידו. פרק בניקין שם ופ' שלשה שאלו (דף מ"ה)

[ג] פירוש אותה ששיפשא בה כדאמר בפי' דיומא דמזוה לשפשא וכי אבל אם לא שישפא פרי' דאין צריך ליטול כלל הילכך אפילו אם שישפא וצריך ליטול לא י'כרך מידי דהוה איריו מולוכיות במים וצוה שאין צריך לברך כשנוטל וכן מורי רבינו לא היה מברך אפילו אשר יצר אטנם ר"ה ריה לברך אשר יצר ע"כ: * (כן בנמרא אמר רב נתנן לא שנו אלא לשתות אבל לאכול נוטל אפילו בחוץ מידע ידעי דאנני דעתיה ולא אכיל אבל נמייל ע"כ): ומ"ם בכל אלה שמואל מודה חוץ מסמיכת קערה ואי מימא'ם בהכי אפילו שמואל מודה דאכזר במסכת סופרים אוצר דתנאי אין נוהגין ביוין באוכלין כ"י עד רש"מי צמח כ"י אין אוכלין חתנים צריך ליוהר שלא יורקם ואין במקום קוין והנה מורי רבינו ש' היה מורה לכבדם שכלם לגנוי ומסירין מלפני הכל ולא מפני המברך אבל עתה שכולן סומכין

ורבינו מפרש שלא אמרו אי דשמי ליה אזוקי מזיק חלל לאפקוין מה שאמרו שיצרך עליו
 צורה פרי העץ אבל כיון דלע"ג דלזוקי מזיק נהנה הוא מצרך [שהכל] :

ג פירות או ירקות וכו'. גם זה שם (דף ל"ח) ועל הידקות אומר דבה"א קטני ירקות דומיא
 דפת מה פת שנשתנה על ידי האור אף ירקות שנשתנו על ידי האור אמר

פרק שמיני

ד' ירקות שדרכן להשלק וכו'. גם זה שם (דף
ל"ט) אמר רב פפא פשיטא לי מיה
דסולקא כסילקא ומיה דליפתא כליפתא ומיה
דכולהו שלקי כשלקי בעי רב פפא מיה דשינתא
מאי למחוקי טעמא עבידא או דילמא לעבזרי
זוהמא עבדי לה ופשיטנא דלמחוקי טעמא עביד
ומזכרין עליהו בורא פה"א. וכחז הר"ש ז"ל
ולא דמי למי פירות דליוו מבדק אלא שהכל לפי
שמשקה אין לו טעם הפרי ואפשר שאם ביטל
הפרי וינכנס טעם הפרי בזים מבדק בורא פרי
העץ. ואפשר שמ"ס רבינו והוא ששלקן וכו' הוא
למעט כשולקין איזה ירק לעבזרי זוהמא :
רבש חמרים וכו'. גם זה שם (ברכות דף
ל"ח) מומרד דמר בר רב אשי. ומ"ס אכל
חמרים וכו' גם זה שם והלכתא חמרי ועבדיהו
קרימא מבדק עליהו בורא פרי חמרי טעמא
במילתיהו קיימי כדמעיקרא. וערימא מפלס
רבינו דהיינו שמייעבן ביד וכו' וזהו הנקרא
בלשון ערב עשי"ה :

ה' הקנים המחוּסוּס וכו'. נראה לי שצריכו חולק על הגאונים בשתייהם וה"ק יאני אומר שאין זה פרי וכיון שכן המוֹנֵץ קנים האלו אינו מבדק אלא שהכל ואפילו אם היינו מודים שהוא פרי והמוֹנֵץ אותם הקנים מבדק בורה פרי העץ לפחות בסוקרד היוֹאֵל מֵהֵן לא יבדק אלא שהכל לפי שלא יהיה דבש אלו הקנים וכו' והעורר כתב בסימון ר"ב ואפשר להשיב על דבריו שאינו דומה לדבש חמרים שהתמרים הם פרי ונטעני להו אדעתא לאוכלם הילכך כשתשתנו נשתנים בזכותן מודי דהוה אכל הפירות שמזכרים על משקין היוֹאֵלִים מהן שהכל חוץ מהיון והשמן אבל אלו הקנים

להשלק שלקן מברך על מי שלק שלהן בורא פרי האדמה. *והוא ששלקן לשתות מימיהן שמימי השלקות בשלקות במקום שדרכן לשתותן. דבש תמרים 'מברכין עליו תחלה [ט] שהכל. אבל תמרים שמעכן ביד והוציא גרעינין שלהן ועשאו כמו העיסה מברך עליהן תחלה בורא פרי העץ ולכסוף ברכה אחת מעין שלש: ה' הקנים 'המתוקים שסוחטין אותן ומבשלין מימיהן עד שיקפא וידמה למלח. כל הגאונים אומרים שמברכין עליו בורא פרי האדמה. ומקצתם אמרו [ט] בורא פרי העץ. וכן אמרו שהמוציא אותם קנים מברך בורא פרי האדמה. ואני אומר שאין זה פרי ואין מברכין עליו אלא שהכל. שלא יהיה דבש אלו

א. טור א"ח סי' ר"ב סמ"ג עשין כ"ז : ב. טור סי' ר"ד סמ"ג סס : ג. טור סי' ר"ב : ד. טור סי' ר"ח סמ"ג עשין כ"ז : ה. טור א"ח סי' ר"ח סמ"ג עשין כ"ז : ו. טור סי' ר"ב סמ"ג סס : ז. סמ"ג עשין כ"ז :

פ"ח ב במה דברים אמורים שהיה חושש בגרונו וכו'. וסובר רבינו ז"ל דמה שאמרו בגמרא (ברכות דף ל"ו) הכא במאי עסקין בחושש בגרונו קאי על חירולא דלעיל דקאמר דקא שחי ליה על ידי אגיגרון ולכך חרחי בעינן חושש בגרונו ושחי ליה ע"י אגיגרון והכריחו לומר כן מדלא קאמרו בגמרא אלא בחושש בגרונו משמע דלא דר משגיגא

פ"ח כל פירות האילן כו' עד בורא נפשות נדות. הכל פרק ביני מנכרין (דף ל"ו): וירקות שדכין להאכל כו' עד ברכה הראויה להן כו' עד בורא פני האדמה. פרק ביני מנכרין (דף ל"ח) וזמנה פרק גא חיון: ירקות שדכין להשליק כו' עד מנדר עליהם שהכל חסלה. הכל פרק ביני מנכרין (דף ל"ט):

שמעו ולכוין עד שתכלה הברכה ושבא אם סתו אפילו בדיעבד לא יצאו וצריכין לחזור ולברך
והוא מיני דשאים ע"כ: [ג] פירוש כגון לרפואה וכן כתב רבינו יהודה מפריש וכן כתב בס"ח
וכה אחרונה מברך ומורי כתב ורפיא בידה ע"כ: [ד] ואין חילוק בין חי לכבושל שהרי המבושל
ירושם מעני שמעמיטו ור' יהודה מתי מלפני שמשיבחו וכן פסק ראב"ה ודלא כשערי רבינו
דמיא בכל מעברין משמע נמי דאשתני לעילוי ע"כ בהא דאמרין התם בחסדרא דבשלא פ"ה
[אבל כו"ר כתב שאין צורך עליו דאזקין מוקף ליה שני מורי. וכן כל דבר דאית ליה הנאה
בכלל הדברים האלו אפילו אם זה האיש שינה מדרג שאר בני אדם בטלה דעתו אצל כל אדם
מפאת כבלל דברים שזרכן ליאכל חיין ומבושלין: * [כתב הרא"ש דוקא שבשלם ולא בשל
פ"ה אלפס ודלא כה"ג שפירש ב"פ העץ: [ט] וכן פסק מורי רבינו שיח"ה בשם ה"ג ובאספרתי
ללוי: אמנם בעל ס"ה רואה דברי רבינו המהבר כ"כ פסק:

בן סורר ומוטרד והתחיל להמוציא, י"ל כשמתחיל לברך אין מונוג לגמרי ולאחר הברכה מונוג לגמרי וי"מ דכל הני עשרה דברים איירי בכוס עצמו וחי פירוש שלם שלא יהא הכוס שבור וכן נראה לה"י אלתן ועבדך בערך עשר כתב בכל דברי רבינו המהרש"ל אין אלפס ורבינו ודלא כאשר כתב ר"ת שצריך להיות חי בברכת הארץ וכשואב כה לברך בורא פ"י הגמ' פ"י תנוסו כ"מ עכ"ל ועיין בתוס' פ' המוכר פירות ובפ' שלשה שאכלו ובפרק ע"פ ע"כ: [כ] פ"ש שלא יסיח המבדק משנתו לן לברך וכן מריש בערך ור"ת שמתכוין אין להן תוספות אלא צריכי' לשתוק ע"כ: [6] וכן על גרעינין מדחישי בערלה ע"ש בתוס' ע"כ: [כ] תוס' ודלא כרבי יהודה דאמר ודלא כאשר כתב בסדר בר עמרם בשם ר' פלמינן נאון שברכת הארצונה דוקא אין צריך אבל משתנה לעילויא וכן פ"י וכן שמע מ"ת וראיה ממסכת תרומות פ"ב דתנן אין מבשלין יין שש שמחה שכתב לברך עליו שהכל נהיה ויבורשלומי איתא דבריו ועיין בתוס' פרק המוכר פירות שהוא חושב לפיכך שיעורו קטן רק כדי לאכול בו ולא ביה יין ששיעורו בשלש רביעיות ע"כ: מנייה ווא"ב שלרפואה קעבד ליה בעי ברוכי ע"כ: [ז] וכן שומין וכן כבשין ששלקן בלא ע"פ ואין מברך אלא כפי דרכו של זה דשפירש בעמוד: [ז] אבל מורי רבינו וצ"ל כתב דקטניות אבל בשלם ע"ל הבשר טעם הבשר שבתוך חישור עיקר ומבדק עליו שהכל ע"כ: [ח] אין פסק לגמרי דברי רבינו המהרש"ל אמר דלא דמי דהאי אישני